

Колісник Тетяна Петрівна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційної безпеки факультету №4 Харківського національного університету внутрішніх справ.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ БОРОТЬБИ З КІБЕРЗЛОЧИННІСТЮ

Одним зі шляхів оновлення змісту освіти й навчальних технологій, узгодження їх із сучасними потребами є орієнтація навчальних програм на компетентісний підхід і створення ефективних механізмів його запровадження.

Діяльність кіберполіції, як структурного підрозділу в системі Національної поліції, зокрема, спрямована на реалізацію державної політики у сфері протидії кіберзлочинності; впровадження програмних засобів для систематизації та аналізу інформації про кіберінциденти, кіберзагрози та кіберзлочини (у сфері використання платіжних систем, електронної комерції та господарської діяльності, інтелектуальної власності, інформаційної безпеки). Майбутній фахівець для боротьби з кіберзлочинністю повинен опанувати навички як слідчого, так і спеціаліста у галузі комп'ютерних технологій. Конкурендноспроможність фахівця на ринку праці, зокрема фахівця для боротьби з кіберзлочинністю, визначається його кваліфікацією, яка передбачає наявність відповідних професійних компетентностей.

Професійна компетентність фахівця в узагальненому вигляді являє собою сукупність здібностей, якостей й властивостей особистості, а також знань й досвіду, необхідних для успішної професійної діяльності в тій чи іншій сфері (Н. Кузьміна, А. Новиков, В. Сластенин та ін.). Професійна компетентність працівника поліції – це професійна теоретична, практична, морально-психологічна підготовленість, наявність здібності до вирішення виконавських, управлінських і творчих задач, які складають суть безпосереднього виконання функціональних обов'язків у відповідності до займаної посади. Саме

підвищення рівня професіоналізму забезпечує ефективну діяльність працівника поліції.

Компетентність – це інтегрована характеристика якості особистості, результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкові реакції. Компетентність побудована на комбінації взаємовідповідних пізнавальних відношень та практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань та вмінь, всього того, що можна мобілізувати для активної дії.

Компетенція включає сукупність взаємопов'язаних якостей особистості, що задаються стосовно певного кола предметів і процесів, а компетентність співвідноситься з володінням людиною відповідної компетенції, разом з її особистісним відношенням до неї і предмета діяльності [1].

Компетенція – це ціль освітньої діяльності, а компетентність – міра, ступінь, повнота її досягнення конкретним суб'єктом освітньої діяльності. Кінцевим результатом навчання є сформованість компетентностей людини, перенесення акцентів з рівня знань суб'єктів навчання на їх уміння використовувати інформацію для вирішення практичних проблем.

Питаннями вдосконалення системи освіти шляхом впровадження компетентнісного підходу займаються Б. Бібік, І. Бех, І. Зимня, І. Зязюн, Д. Іванов, В. Лозова, О. Нічкало, О. Овчарук, О. Подмазін, О. Пометун, С. Савченко, Н. Селезньова, В. Серіков, А. Хуторской та ін.

Перехід до компетентнісного підходу означає забезпечення спроможності випускника вищого навчального закладу відповідати новим запитам ринку, мати відповідний потенціал для практичного вирішення життєвих проблем, пошуку свого «Я» у професії, у соціальній структурі [2, с.32].

В основу компетентнісного підходу до визначення сутності вищої освіти покладено прагнення до реалізації двох основних завдань:

- 1) освіта повинна формувати у майбутніх фахівців якості, необхідні для реалізації професійної діяльності;

2) критерії та параметри оцінки результатів сучасної освіти повинні бути уніфіковані і виражатися у термінах і результатах, які можуть бути інтерпретовані та враховані в будь-якому освітньому закладі будь-якої країни.

Кожен працівник компетентний у тій мірі, в якій робота, яку він виконує відповідає вимогам, що пред'являються до кінцевого результату даної професійної діяльності, оцінка або вимір кінцевого результату – єдино науковий спосіб судити про компетентність[3].

З компетентнісним підходом у сфері вищої освіти тісно пов'язаний особистісно орієнтований та діяльнісний підходи. Принципову думку щодо компетентнісного підходу, який базується на основі особистісно орієнтованому підході, висловили В. Болотов і В. Серіков, які вважають, що у компетентнісному підході «відображено такий вид змісту освіти, що не зводиться до знаннево-орієнтованого компоненту, а передбачає цілісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, компетенцій» [4, с.10]. Особистісний підхід вчені насамперед розуміють як: синтез напрямів педагогічної діяльності навколо її головної мети – особистості, як пояснювальний принцип, що розкриває механізм особистісних новоутворень; принцип свободи особистості в освітньому процесі.

Відповідно до основного методологічного принципу психології – єдності свідомості і діяльності (Л. Виготський, С. Рубінштейн, О. Леонт'єв, Б. Анан'єв, Г. Костюк та ін.) – якості особистості виявляються і формуються в діяльності. Культура реалізує свою функцію розвитку особистості, на думку В. Сластьоніна, тільки в тому випадку, якщо вона активізує, спонукає її до діяльності [5]. Цей факт обумовлює необхідність реалізації у педагогічному процесі діяльнісного підходу.

Компетентнісний підхід підсилює практико-орієнтованість традиційного знанневого підходу, істотно розширює його зміст власне особистісними складовими, спрямовує освітній вектор на результат освіти.

Формулювання результатів освіти у формі компетенцій, здібностей випускників виконувати ті чи інші професійні обов'язки дозволяє відповідати

сучасній тенденції вищої професійної освіти – формування фахівця, здатного швидко адаптуватись до умов праці, що змінюються навіть у рамках професії.

Реалізація ідей компетентнісного підходу при підготовки фахівців для боротьби з кіберзлочинністю передбачає формування певних компетентностей та створення певних умов для самостійного формування й розвитку у курсантів ключових компетентностей.

Список бібліографічних посилань

1. Хуторской А. В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты // Интернет журнал “Эйдос”. 2002. 23 апреля. URL: <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>.

2. Зимня І. Я. Ключові компетентності як результативноцільова основа компетентнісного підходу в освіті. Авторська версія. М.: Дослідницький центр проблем якості підготовки фахівців, 2004. 42 с.

3. Маркова А. К. Психология профессионализма. М., 1996. 165 с.

4. Болотов В. А., Сериков В. В. Компетентностная модель: от идеи к образовательной парадигме. *Педагогика*. 2003. №10. С. 7-13.

5. Слостенин В. А., Исаев И. Ф., Мищенко А. И., Шиянов Е. Н. Педагогика. М.: Школа-Пресс, 1997. 512 с.

6. Колісник Т.П. Педагогічні підходи формування професійно-особистісної стійкості майбутніх офіцерів поліції // Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України: матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 8 квітня 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. С.158-160.